

Вплив фізичних навантажень на організм людини залежить від її віку: чим молодший організм, тим більше він реагує і краще адаптується до фізичних навантажень [3].

Під дією достатньої фізичної активності у дітей підвищується енергообмін і внаслідок перехресної адаптації зростає стійкість організму до простудних захворювань.

Отже, вплив помірного регулярного фізичного навантаження позитивно впливає на функціональний стан організму підлітків.

Література

1. Бабенкова Е. А. Как помочь детям стать здоровыми: Метод. пособие / Е. А. Бабенкова. – М.: ООО «Издательство Астрель», 2003. – 206 с.
2. Завидівська Н. Формування потреби здорового способу життя // Завуч. – 2001. – №10. – С. 5-6.
3. Кучеров І.С. Фізіологія людини і тварин: Навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів. – К.: Вища школа, 1991. – 328 с.
4. Левін Р. Здоровий спосіб життя молоді // Здоров'я та фізична культура. – 2005. – №2. – С. 16-18.
5. Старушенко Л.І. Анатомія і фізіологія людини: Навчальний посібник для студентів педагогічних та інших гуманітарних вузів. – К.: Вища школа, 1992. – 208 с.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СИТУАЦІЇ В РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Степаненко Д.С., Копилова Т.В.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Запорізька область являється привабливою туристично-рекреаційною зоною. Територія області із населенням близько 1860 тис. чол. Займає 27,2 тис. км² та має розвинуту систему транспорту: залізничного, автомобільного, водного та авіаційного. В сфері надання туристичних послуг в області працюють 69 підприємств та приватних підприємців. У цілому курортні та рекреаційні території складають майже 15% площі області. Загальна площа заповідних територій області становить 2,01%, потенціал природних ресурсів - 8,4% [2].

Сприятливий клімат, чудові прибережні зони Дніпра, мінеральні води та лікувальні грязі, тепле Азовське море приваблюють туристів. Об'єкти історико-культурного надбання, яких на обліку близько 8 тис. [1], також складають основу привабливості нашого регіону в сфері туризму.

Найбільш туристично привабливими є острів Хортиця (м. Запоріжжя), державний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила» (Мелітопольський район), заповідник «Кам'яні Могили» (Розівський район), історико-архітектурний заповідник «Садиба Попова» (Васильківський район). Станом на 2010 рік у Запорізькій області знаходиться 541 санаторно-курортний та оздоровчий заклад. Як показують статистичні дані, протягом 2000-2010 років спостерігалася динаміка збільшення закладів, що надають курортно-оздоровчі послуги, їх кількість за цей період зросла майже на 20%, але ситуація у санаторно-курортній галузі різко

погіршилася у зв'язку із економічною кризою [4]. Відсутність бюджетного фінансування змусило згорнути ряд державних програм. Спеціалізовані санаторії в основному перейшли на сезонний характер роботи, згорнувши свої лікувальні бази і перейшовши у розряд закладів з низьким рівнем сервісного обслуговування. У цей період стали з'являтися нові заклади із слабкою медичною базою і низькокваліфікованим персоналом. На розвиток санаторно-курортного комплексу також оказала вплив недосконала система законодавчої системи у цій галузі. На сьогодні ситуація щодо власності оздоровчих закладів виглядає наступним чином: із загальної кількості у колективній власності перебувають 66%, 20,6% - у державній, 5,7% - у комунальній та 7,7% - у приватній. Причому в останні роки, питома вага оздоровчих закладів, що знаходяться у приватній власності, збільшується. В цілому це позитивно впливає на поліпшення якості послуг, але призводить до подорожчання вартості відпочинку.

Враховуючи існуючі дані [1, 8], всі області України об'єднуються у певні групи за кількістю обслужених туристів. За цією градацією Запорізька область посідає місце середньо розвиненої групи.

У останні роки в Запорізькій області спостерігається негативна тенденція щодо розвитку внутрішнього туризму, що пояснюється складною економічною та політичною ситуаціями, які склалися в Україні.

Аналіз розподілу туристів за метою відвідування Запорізького регіону показує наступний розподіл туристів за метою відвідування: напрям «дозвілля, відпочинок» – 86%, «лікування» - 5%, «службовий, діловий, бізнес-тур, навчання» - 7%, «спортивно-оздоровчий туризм» - 1%, «інше» - 1%. Таким чином переважає напрям «дозвілля та відпочинок» серед інших напрямів турпотоків, доля якого має тенденцію до збільшення.

Для більш докладного вивчення попиту потрібно диференціювати види відпочинку в статистичній звітності, що потребує удосконалення системи звітності, її узгодження між управлінням культури та туризму і головним управлінням статистики у Запорізькій області. Аналіз туристичних потоків області вказує на необхідність з одного боку формування у населення потреби в змістовному проведенні вільного часу та з другого – гнучкої цінової політики у туристичному бізнесі, що враховує платоспроможність різних верств населення.

Аналіз літературних даних показав, що стан розвитку рекреаційної сфери Запорізької області характеризується такими основними *проблемами*: недостатньо глибоким рівнем усвідомлення населенням та органами влади, що здійснюють регулювання у сфері туризму і діяльності курортів, ролі та значення туризму для соціально-економічного розвитку регіону; відсутністю системи раціонального використання туристичних ресурсів, невизначеністю напрямів їх освоєння та розвитку, неефективним і позазаконним використанням унікальних природних та історико-культурних ресурсів; відсутністю досконалої регіональної інвестиційної політики у сфері туризму і діяльності курортів, недостатньою підтримкою розвитку нових пріоритетних видів туризму, таких як в'їзного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного туризму; відсутністю належного планування розвитку туризму, параметрів туристичного потоку відповідно до наявних ресурсних можливостей, потреб населення та економіки держави, фінансового забезпечення «Програми розвитку рекреаційно-курортного комплексу та туризму в Запорізькій області на 2011-2015 роки»; недосконалістю організаційно-правових та економічних механізмів

мів реалізації державної політики у сфері рекреації, слабкою координацією та взаємодією між органами державної влади і місцевого самоврядування; відсутністю цілісної та комплексної системи управління туристичними ресурсами, різним відомчим підпорядкуванням туристичних ресурсів; недостатнім нормативно-методичним та інформаційним забезпеченням діяльності органів місцевого самоврядування, громадських організацій та суб'єктів підприємницької діяльності у сфері туризму і діяльності курортів; недостатнім рівнем науково-методичного та кадрового забезпечення, зокрема у сфері управління на державному та місцевих рівнях.

Джерелами виникнення вищевказаних проблем являються: незадовільна охорона історичних пам'яток внаслідок нестачі коштів місцевих бюджетів, з яких вона фінансується. Цей фактор не задовольняє нагальні потреби утримання і не забезпечує доступності цих пам'яток для громадськості та проведення науково-дослідних розробок. Зазначено, що до 60 % об'єктів культурної спадщини перебуває у незадовільному стані та потребує проведення робіт з реставрації або реконструкції, облаштування для туристичних відвідувань [6]. Відсутність нормативно-правового забезпечення питань використання культурної спадщини в туризмі, обмежена транспортна доступність більшості об'єктів, занедбаний стан об'єктів культурної спадщини, непідготовленість музейних експозицій та прилеглих територій до туристичних відвідувань, у тому числі іноземними туристами та особами з обмеженими фізичними вадами, спричиняють низький рівень розвитку культурно-пізнавального туризму [9]. В цьому напрямку органами влади у регіоні розроблена програма комплексної розбудови курортно-туристичної зони. Вона стала одним з напрямків у стратегічному розвитку Запорізької області. У Запорізькій області також впроваджується проект спільного співробітництва влади, бізнесу і громадськості в розвитку інфраструктури регіону, розроблений за допомогою Канадського інституту урбаністики за підтримкою Канадського агентства міжнародного розвитку [7]. Зазначається негативний вплив на стан навколишнього природного середовища й високий ступінь техногенного навантаження на область. Залишається гострою ситуація у сфері поводження з відходами, які у великих обсягах щорічно утворюються, розміщуються та накопичуються на території області. Інтенсивний розвиток галузі ще більше загострить цю проблему [5]. Значно зменшує інвестиційну привабливість рекреаційних угідь області, особливо в іноземних інвесторів і збудоване у 2001 році сухе сховище відпрацьованого ядерного палива (СВЯП), яке вирішило проблему його збереження на 50 років, на що держава щорічно заощаджує десятки мільйонів доларів. Головний ефект його використання – збереження найпотужнішої у Європі атомної станції у складі діючих електростанцій України [6]. Розміщення у регіоні таких екологічно небезпечних видів економічної діяльності, як металургійна, хімічна, у т.ч. нафтопереробна промисловість, видобування металевих руд, виробництво електроенергії тощо значно впливає на привабливість рекреаційної зони [3]. Через відсутність джерел питної води в південній частині області, у тому числі оздоровчих зонах узбережжя Азовського моря, створюється незадовільна епідеміологічна ситуація, що ставить під загрозу здоров'я населення та відпочиваючих. А води Азовського моря на території Запорізької області згідно з комплексною оцінкою класифікуються як брудні [9]. Незадовільний стан інформаційної бази. У цьому напрямку намічаються позитивні зміни. У Запорізькій області почали діяти регіональна електронна карта туристичних об'єктів та

інформаційний центр для туристів [7].

Література

1. Андропов О.М. Стан рекреаційного комплексу України [Текст] / О.М. Андропов // Економіка і Екологія.- 2005.- № 24.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні [Текст] / В.Ф. Кифяк . – Чернівці: Книги-XXI, 2003.-300 с.
3. Куроїдов О.Н. Навколишнє середовище та розвиток рекреаційного комплексу України [Текст] / О.Н. Куроїдов // Україна Молода.- 7 листопада 2000.
4. Мигаліна Ю.Ю. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні [Текст] / Ю.Ю. Мигаліна // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту.- 2011. - Випуск III (43).
5. Михайлов В.А. Антропогенний вплив на навколишнє середовище [Текст] / В.А. Михайлов // Економіка і Екологія.- 2004.- №15.
6. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2015 року [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000014/14916/strategy-2015.pdf>
7. Туристичні новини регіонів України [Електронний ресурс].- URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/145969>
8. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія [Текст] / Н.В. Фоменко .-К.: Центр навчальної літератури, 2007.-312 с.
9. Ящук Н.В.,Фактори стримування розвитку рекреації в Запорізькій області у світі нових стандартів відпочинку [Текст] / Н.В. Ящук // Наука і вища освіта. - Запоріжжя, 2005. - Ч. 2 - С. 239.